

sentit en què s'ho anota EFontserè («la *trenca* d'un rec»), i al capdavant, amb comparació magna, així ho usava el jove Verdager en el seu esborrall de 1867, quan el gegant grec obre el portell de Calpe: «Tantost tenen les ones oberta *trenca*, inflades / y a rastell, s'hi abocaren, com feres udolant» (*Atl.* v, estrofa després canviada en la 8a de 1877); aplicat a moltes altres coses: «la partió de dos camins, vessants, corrents ---» (*CostManc.* II, § 439). En la indagació topogràfica i onomàstica ho vaig trobar aplicat a les partions terminals, d'acord amb l'ús assenyalat a (*n*), supra, sobre-tot a l'Urgellet, Pallars Jussà i Sobirà, i de nou a les Illes.

Generalment dit del límit o afrontació entre jurisdiccions municipals o parroquials (o entre llogarets agrupats en una d'elles); no tant, però també, al caire que separa topogràficament un paratge extens d'un altre, en l'interior d'un municipi («Coma-sarrera és a la *trenca* del Bosc de Vilamur», Braní, 1959), o a la frontera entre grans comarques («per Caborreu passa la *trénka* amb Andorra» Arcavell); així es diu, p. ex.: «la *trénka* d'Estamariu passa per la Serra de l'Empriu» Bescaran; «a la *trenca* amb Adraén hi ha un indret que en diuen x Cerc, «vos diré tots los noms que hi ha, seguint la *trenca*» Castellà, «St. Jaume és ja en lo terme de Fòrnols o a la *trenca*» Lavansa; i anàlogament a Alàs i altres pobles de l'Urgellet, 1935, o de la Conca de Tremp (Massivert, 1957), i del Pallars Sobirà (Enviny, Rialb, a tots els llogarets de Soriguera etc., 1959, 1964), si bé en aquesta zona alguns diuen la *trencada* (Sort, Roní, poblet de Soriguera). Pertot amb é.

Reapareix a les Illes; aquí amb *ś*, allà on no hi ha hagut encara la neutralització amb *é* (cf. supra l'excepció de Sta. Eulàlia); i així sento el mot a Mallorca, almenys a les muntanyes de tramuntana: «Ès Guix és una possessió que hi ha a la *trenca* (de Lluc)» Caimari (1963); a Eivissa, almenys, crec que és general: «sa *trénka* vora la mar fa un poc de raconada» (St. Carles de Peralta), la ratlla amb el poble veí; *Sa Trenca* és el nom d'una partida de Sta. Eulàlia del Riu, ja arran de la partió entre dos municipis (1963).

Un terreny sense *trenques* 'sense accidents', 'país que no és 'trencat' eiv.: «El pla, distanciant-se, accepta l'ample contacte de la solellada: descendeix lentament des de Sant Rafel; la mar el retalla, lluny; els terrenys, rics, baixos i sense *trenques*, torcen cap a ponent, cap a St. Jordi i les Salines», Villangómez (*L'Any en Estampes*, 30). Bal. «haver-hi moltes *trenques*, de X a Z», Moll (*BDLC* XIII, 180), mall. *D*Ag.; «el vent, la neu etc. solen fer grans *trenques* en les arbedres» Mall. (*D*Ag.). Fruiteta de *trenca* (a manera d'ametlles etc.), Ebre: «els dinars de sant Jaume ---: costelletes, braç de gitano, 'beneita', *trenca* i fruit del temps», Bladé (*Benissanet*, 140).

Trincació 'mutilació, escapçament d'un membre': «En la Çuda, ha tres presons --- la *tàvega*, en què hom met aquels qui deven ésser jutjats a mort, o a taylament o pèrdoa de membre; la segona presó és ---», *CostTort.* (Ol., p. 22; I, iii, § 5; Belv. etc. ho deuen

treure d'allí («ant.»): no és impossible que surti de la variant fonètica *trincar* (que hem vist oc. i port.), però és probable que vingui d'un error de còpia del ll. *truncatio*, que és precisament creació del dret romà per designar això mateix (*Codex Theodosianus* VII, 13.5), error respectat a manera de terme tècnic de dret.

Trencable («fragilis» Busa-N.); *intrencable*; però el mot genuí en cat. és *trencadís* [Belv.; 1617, MAgustí]; «Rey n'era Atlas --- la somiosa pensa / lo vey a com montanya tot coronat d'estels / --- / en gegantesa y muscles sos fills li retiraten, / mes, com un got de vidre, llur cor fou *trencadís* / --- lo trono --- / de Déu cregueren seria escaladís», *Atl.* I, 8b; parlant de la mena d'ametlles de closca *trencable* sense usar *trenca-nous*, no fou recollit per dicc. fins al S. xx; i usual en cat. central, però *trencadell*, -a, m'és familiar des de c. 1909, és el mot que recordo usat a l'Alt Emp. (1911 ---) i en altres parts del domini cat. or.; d'aquí metafòricament l'ús que en féu Ruyra (*Marines i B.*, 1903=P. de Rosa II, 21) aplicant-ho a persona (imitat per VCatalà).

Trencadella: nom d'una espècie de *Salix* segons Masclans; en el País Valencià és una herba (crec així, i no *trencadalla*) que a les Valls de Segó diuen de rameta vinclada, i a Estivella definiren com igual a l'herba *petorro* (1962).

Trencadissa f. 'trencament, en massa, d'objectes', i així mateix, eufèmicament, 'conjunt, cúmul, de cops, ferides, morts': «aneu's-en, que hi haurà *trencadissa* d'ossets», en un saineit d'Em Vilanova; d'on, després, per metàfora, *fer trencadissa* 'parlar desafortadament', 'amb rebombori contundent', 'criticant amb malícia desenfrenada': «com sol succeir en totes les reaccions polítiques, els que no sabien parlar sense *fer trencadissa* i se'n vantaven amb superficial fatxenderia, es posaren a malparlar no sols dels qui posaven les bombes sinó de tots els llibertaris, per platònics que fossin, i en els cafès --- baladrejaven que se'ls havia d'exterminar», Coromines (*Prometeu* VIII, 143; O. C., 272b12). *Trencallós, -osa 'trencadís' val. S. (EnrValor, add. al *D*Fa.); també tort. (Moreira), 'irritable' (MGadea).

Trencat adj. [potrós; *tr. intestinal*: herniosus], Busa-N. 1507 (a atègir al *D*Fa., anota el val. EValor); *un país molt trencat* 'molt accidentat' (guies excurs. d'Osona i CATorras); *D*Ag.; general en cat. central; *color trencat* 'pàllid', 'tirant a lívid', Belv., que aquest explica partint d'una acc. 'malaltís'; pall., quasi igual a tebi, entre fresc i calent (Tavascan, 1934, i crec recordar-ho aplicat esp. a l'aigua gelida de neus, de fonts muntanyenques, o del rigor de l'hivern, que se li n'ha posat un poc de calenta, perquè no «reprengui»); *trenca* subst. m. 'fracció aritmètica': Careta (*Barbr.*, p. 339, diu haver-ho llegit en tractats d'aritmètica dels Ss. xv-xviii), en tot cas així Belv. I a l'Escola Cat. del Districte VI, ens ensenyaven a operar amb «*trencats*» 1911 ---.

Trencat no és pas desenraonat ni criticable, encara que es tendeix a preferir *fraccions*. Com a abreuja-ment, probt., de la frase general 'sortir amb un ciri